

O'ZBEKISTONDA PUL SIYOSATI HAMDA MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLAR

Jabbarova Sevara Shukhratovna

*Student of the Department of Political Science
of the Uzbek University of Journalism and
Mass Communications*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston pul siyosati, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi, barqarorligi, inflyatsiya hamda mavjud iqtisodiy vaziyat to'g'risida ma'lumot erilgan.

Kalit so'zlar: Pul siyosati, kredit, valyuta kursi, Investitsiya muhiti, inson resursi, davlat mliyasi.

Аннотация: В этой статье представлена информация о денежно-кредитной политике Узбекистана, экономическом развитии страны, ее стабильности, инфляции и текущей экономической ситуации.

Ключевые слова: Денежно-кредитная политика, кредит, обменный курс, инвестиционный климат, кадровый ресурс, государственная финансовая политика.

Annotation: This article provides information about the monetary policy of Uzbekistan, the economic development of the country, its stability, inflation and the current economic situation.

Keywords: Monetary policy, credit, exchange rate, investment climate, human resources, state financial policy.

Pul siyosati mamlakatning valyuta, pul-kredit siyosati va iqtisodiy munosabatlari bilan bog'liq siyosat va strategiyalarni anglatadi. Pul siyosati odatda Markaziy banklar yoki hukumatlar tomonidan belgilanadi va amalga oshiriladi. Bu yerda shtamp siyosatining ba'zi muhim elementlari:

1. Valyuta tanlovi: mamlakat o'z valyutasidan foydalanishi yoki boshqa mamlakat valyutasini qabul qilishi mumkin. Valyutani tanlash mamlakatning iqtisodiy mustaqilligiga, tashqi savdo aloqalariga va pul-kredit siyosatiga ta'sir qilishi mumkin.

2. Pul ta'minoti va inflyatsiyani nazorat qilish: shtamp siyosati pul massasi va inflyatsiyani nazorat qilish uchun pul-kredit siyosatini belgilaydi. Markaziy banklar foiz stavkalari, zaxira talablari va boshqa vositalar yordamida pul massasini tartibga solish orqali narxlarning barqarorligini ta'minlashga harakat qilishadi.

Eslatib o'tamiz, 2021-yilning dekabr oyiga asosan, inflyatsiya kursoratkihi 10%ni tshkil etgan. 2022-yilning shu mos davriga ko'ra inflyatsiya darajasining ko;rsatkichi 12,3ni tashkil etgan. Bu shundan dalolat beradiki, 2022-yilda yuritiligan pul siyosati, narx-navoning oshishi hamda pulning qadrsizlanishiga sabab bo'ldi. Iqtisodiyot va moliya vazirligining ekspertlarining taxmin qilishlariga ko'ra, 9%ga tushishi taxmin qilinmoqda.

3. Valyuta kursini aniqlash: mamlakatning shtamp siyosatiga valyuta kursi siyosati ham kiradi. Valyuta kursi mamlakat valyutasining boshqa mamlakatlar valyutalariga nisbatan qiymatini belgilaydi. Valyuta kursi siyosati erkin tebranish, belgilangan valyuta kursi yoki o'zgaruvchan valyuta kurslari rejimlari shaklida bo'lishi mumkin.

4. Tashqi savdo siyosati: Pul siyosati tashqi savdo siyosatini ham o'z ichiga oladi. Mamlakat valyutasi eksport va importga ta'sir qilishi mumkin. Valyuta qiymatining o'zgarishi eksportning raqobatbardoshligiga ta'sir qilishi va savdo balansiga ta'sir qilishi mumkin.

5. Xalqaro munosabatlar: Dekal siyosati mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlarga ham ta'sir qiladi. Valyuta xalqaro zaxira valyutasi sifatida ishlatilishi mumkin va xalqaro moliyaviy operatsiyalarda muhim rol o'ynashi mumkin. Xalqaro iqtisodiy munosabatlarda valyuta kursi siyosati, savdo shartnomalari va moliyaviy siyosat kabi omillar ham muhimdir.

Marka siyosati mamlakatning iqtisodiy maqsadlarini ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda belgilaydi. Ushbu siyosatning ta'siri inflyatsiya, iqtisodiy

o'sish, ishsizlik, investitsiyalar va boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarga muhim rol o'ynaydi. Marka siyosati odatda iqtisodiy barqarorlik, barqaror o'sish va valyuta ishonchligi kabi maqsadlarni o'z ichiga oladi.

O'zbekistondagi iqtisodiy siyosat mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi, barqarorligi, barqaror o'sishi, investitsiya muhitini yaxshilash va fuqarolar farovonligini oshirish bo'yicha belgilangan siyosat va strategiyalarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston iqtisodiy siyosatining muhim elementlari:

1. Investitsiya muhitini yaxshilash: O'zbekiston xorijiy investitsiyalarni rag'batlantirish va mahalliy tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash borasida muhim qadamlar qo'ydi. Byurokratik jarayonlarni soddalashtirish, soliq islohotlari, investorlarga qulay qonunlarni qabul qilish va proteksionizmni kamaytirish kabi siyosat amalga oshirildi.

2. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish: O'zbekiston asosiy e'tiborni iqtisodiy o'sishni diversifikatsiya qilish strategiyasiga qaratadi. Bu qishloq xo'jaligi, sanoat, xizmat ko'rsatish va turizm kabi tarmoqlarni rivojlantirish va ularning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan. Xususan, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va to'qimachilik, avtomobilsozlik, energetika va tog' - kon sanoati kabi sohalarga investitsiyalar kiritish ustuvor vazifadir.

3. Eksportga yo'naltirilgan o'sish: O'zbekiston eksportga yo'naltirilgan o'sishni qo'llab-quvvatlaydi. Yangi eksport yakshanba kunlarini ochish, savdo shartnomalarini imzolash va logistika infratuzilmasini rivojlantirish kabi qadamlar qo'yilmoqda. O'zbekiston Markaziy Osiyoda tranzit va logistika markaziga aylanish maqsadida yirik loyihalarga sarmoya kiritmoqda.

4. Inson resurslari va ta'lim: O'zbekiston inson resurslari va ta'limni rivojlantirishga katta ahamiyat beradi. Universitetlar va kasb-hunar ta'limi muassasalari salohiyatini oshirish, iqtidorli ishchi kuchini tayyorlash, tadbirkorlik

va innovatsiya madaniyatini rag'batlantirish kabi yo'nalishlarda tadqiqotlar olib borilmoqda.

5. Davlat moliyasi va soliq islohotlari: O'zbekiston davlat moliyasini barqarorlashtirish, soliq tizimini soddalashtirish va samarali boshqarish bo'yicha ish olib bormoqda. Soliq islohotlari yuqori soliq stavkalarini pasaytirish va soliq ma'muriyatini kuchaytirishni o'z ichiga oladi.

6. Mintaqaviy hamkorlik: O'zbekiston Markaziy Osiyo mintaqasidagi boshqa davlatlar bilan iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan siyosat olib bormoqda. Mintaqaviy integratsiya, savdoni osonlashtirish, transchegaraviy hamkorlik va infratuzilma loyihalari kabi sohalarda tadqiqotlar olib borilmoqda.

Mamlakatning makroiqtisodiyoti haqida gaplashadigan bo'lsak, aholi jon boshiga YaIM hajmi 2 255 AQSh dollarni tashkil etdi.

Qishda kuzatilgan sovuq ob-havo oqibatida qiyinchiliklarga duch kelgan tadbirkorlik sub'ektlarini qo'llab-quvvatlash va ularni faoliyatini jadal qayta tiklash maqsadida Prezidentimiz tomonlaridan "Havo harorati keskin sovib ketishining iqtisodiyotga salbiy ta'sirini kamaytirish uchun tadbirkorlik sub'ektlarini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi maxsus qaror qabul qilindi. Natijada fevral-mart oylarida tarmoqlar faoliyatining qayta tiklanishi ta'minlandi.

Xususan yanvar-fevral oylarida sanoat – 3,9 foizga va qurilish ishlari – 8,2 foizga pasaygan bo'lsa, xizmatlar sohasi va chakana savdoda o'sish sur'atlari tezlashgan.

2022-yil daromadlarining asosiy qismini bilvosita soliqlar 72 trln so'mni yoki Davlat byudjeti umumiy daromadlarining 35 foizini tashkil etdi va 2021-yilga nisbatan 15,1 trln so'mga yoki 27 foizga oshdi.

2022-yilda QQS jami tushumlari 52,2 trln so'mni tashkil etdi, 2021-yilga nisbatan 13,8 trln so'mga yoki 36 foizga oshdi.

QQS bo'yicha davlat budjetiga jami 71,5 trln so'm undirildi (2021-yilga nisbatan 35 foizga ko'proq), shundan soliq organlari tomonidan 32,8 trln so'm (28,3 foizga ko'proq), bojxona organlari tomonidan 38,7 trln so'm (41,8 foizga ko'proq) undirildi.

QQS bo'yicha tushumlarning o'sishi iqtisodiy faollikning oshishi, soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirilishi bilan bir qatorda, soliq to'lovchilar sonining 174 mingtaga etib, 30 mingtaga yoki 20 foizga oshganligi bilan izohlanadi.

QSDan manfiy farqni qoplash uchun 6 509 ta tadbirkorlik subyektlariga 19,3 trln so'm miqdorida mablag'lar qaytarildi (QQS tushumlariga nisbatan 27 foiz). 2021-yilda jami 14,4 trln so'm mablag'lar soliq to'lovchilarga qaytarilgan.

Bojxona boji bo'yicha tushumlar 2022-yilda 5,7 trln so'mni tashkil etib, 2021-yilga nisbatan 981 mlrd so'mga yoki 21 foizga oshdi.

Tushumlarning oshishiga import tovarlarini rasmiylashtirish vaqtini kamayishi muhim omillardan biri bo'ldi.

Bojxona yuk deklaratsiyalarini rasmiylashtirishga sarflangan o'rtacha vaqt 2021-yilda 3 soat 7 daqiqani tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda ushbu ko'rsatkich 33 daqiqaga qisqartirilib, 2 soat 34 daqiqani tashkil qildi.

Bevosita soliqlardan 2022-yilda 64 trln so'mni, shu jumladan: foyda solig'i – 37,5 trln so'mni, aylanmadan olinadigan soliq – 2,5 trln so'mni, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i – 23,9 trln so'mni tashkil qildi.

LIST OF USED LITERATURE:

1. <https://www.coursehero.com/file/40560355/SobitOzbekiston-Respublikasining-valyuta-siyosati-va-uni-takomillashtirish-yollaridoc/>
2. O'zbekiston respublikasida iqtisodiyotning tutgan o'rni. Shakhzod Xayatovich Maksudov